

Kompleks Funktionsteori

Formelræs

1 Holomorfe funktioner

Sætning 1.1 (Cauchy-Riemans ligninger). *Funktionen $f : G \rightarrow \mathbb{C}$, $f = u + iv$ er holomorf i $z_0 = x_0 + iy_0$ hvis og kun hvis*

$$\frac{du}{dx} = \frac{dv}{dy} \text{ og } \frac{du}{dy} = -\frac{dv}{dx}$$

i punktet (x_0, y_0) .

Sætning 1.2 (Eulers Formler med mere (se også side 23-26)). *For $z \in \mathbb{C}$ gælder*

$$\begin{aligned} \exp(iz) &= \cos z + i \sin z & e^{x+iy} &= e^x(\cos y + i \sin y) \\ \cos z &= \frac{e^{iz} + e^{-iz}}{2} & \sinh z &= \frac{e^z - e^{-z}}{2} \\ \sin z &= \frac{e^{iz} - e^{-iz}}{2i} & \cosh z &= \frac{e^z + e^{-z}}{2} \end{aligned}$$

2 Integraler

Definition 2.1 (Kurveintegrale). *Lad $\gamma : [a, b] \rightarrow \mathbb{C}$ være en vej og lad $f : \gamma^* \rightarrow \mathbb{C}$ være kontinuert. Så er kurveintegralet af f langs γ*

$$\int_{\gamma} f = \int_a^b f(\gamma(t))\gamma'(t)dt$$

Længden af γ er

$$L(\gamma) = \int_a^b |\gamma'(t)| dt$$

Lemma 2.2 (Estimationslemmet). *Lad $\gamma : [a, b] \rightarrow \mathbb{C}$ være en vej. Så gælder for en kontinuert funktion $f : \gamma^* \rightarrow \mathbb{C}$*

$$\left| \int_{\gamma} f \right| \leq \max_{z \in \gamma^*} |f(z)| L(\gamma)$$

Sætning 2.3. Hvis f har en stamfunktion F er

$$\int_{\gamma} f = F(z_2) - F(z_1)$$

for enhver vej γ fra z_1 til z_2 . Specielt er integralet nul for enhver lukket vej.

Sætning 2.4. For $f : G \rightarrow \mathbb{C}$ på et område G er følgende ækvivalent

- f har en stamfunktion.
- For vilkårlige $z_1, z_2 \in G$ har $\int_{\gamma} f$ samme værdi for enhver vej γ fra z_1 til z_2 .
- $\int_{\gamma} f = 0$ for enhver lukket vej γ i G .

Hvis betingelserne er opfyldt, er $F(z) := \int_{\gamma} f$ en stamfunktion til f , hvor γ er en vej fra et z_0 til z .

3 Cauchys integralformel

Sætning 3.1 (Cauchys integralsætning). Lad f være holomorf på et enkelt-sammenhængende område G og lad γ være en lukket vej i G . Så er

$$\int_{\gamma} f = 0$$

Sætning 3.2 (Cauchys integralformel). Lad $f : G \rightarrow \mathbb{C}$ være holomorf på en åben mængde G og antag $K(a, r) \subseteq G$. For alle $z_0 \in K(a, r)$ gælder

$$f(z_0) = \frac{1}{2\pi i} \int_{\delta K(a, r)} \frac{f(z)}{z - z_0} dz$$

idet cirklen gennemløbes en gang mod uret.

Eksempel 3.3 (Eksempel 3.11, s. 52). viser hvordan man kan vise nogle integralformler ved at integrerer rundt om en firkant. Husk den!

4 Anvendelse af Cauchys integralformel

Sætning 4.1 (Weierstrass' majorantrække sætning). Lad $\sum_{n=0}^{\infty} f_n(x)$ være en uendelig række af funktioner fra M til $\mathbb{C}$. Antag der findes en konvergent række $\sum_{n=0}^{\infty} a_n$ så

$$\forall n \in \mathbb{N} \forall x \in M : |f_n(x)| \leq a_n$$

Så er $\sum_{n=0}^{\infty} f_n(x)$ uniformt konvergent på M .

Sætning 4.2 (Taylor rækker). *Lad f være holomorf på G . Så er f vilkårligt ofte differentiabel, og har en Taylorrække i $K(a, \rho) \subseteq G$*

$$f(z) = \sum_{n=0}^{\infty} \frac{f^{(n)}(a)}{n!} (z-a)^n \quad \text{for } f \in K(a, \rho)$$

Og for $\overline{K(a, r)} \subseteq G$ og $z_0 \in K(a, r)$ gælder

$$f^{(n)}(z_0) = \frac{n!}{2\pi i} \int_{\delta K(a, r)} \frac{f(z)}{(z-z_0)^{n+1}} dz$$

Sætning 4.3 (Picards sætning). *En ikke konstant hel funktion har enten billede $\mathbb{C}$ eller $\mathbb{C} \setminus \{a\}$ for et $a \in \mathbb{C}$. For en hel funktion der ikke er et polynomium, er Urbilledet af et punkt en uendelig mængde for alle punkter på hær højst eet.*

Sætning 4.4 (Liouilles sætning). *En begrænset hel funktion er konstant*

5 Argument. Logaritme. Potens.

Definition 5.1 (Fortætningspunkt). *Lad $A \subseteq \mathbb{C}$. Et punkt $a \in \mathbb{C}$ kaldes et fortætningspunkt for A , hvis*

$$\forall r > 0 : K'(a, r) \cap A \neq \emptyset$$

En delmængde kaldes diskret hvis den ikke har nogen fortætnings punkter.

Sætning 5.2 (Diskret billede). *Lad $f : A \rightarrow \mathbb{C}$ være kontinuert på en kurvesammenhængende mængde A . Hvis $f(A)$ er diskret i $\mathbb{C}$, må f være konstant.*

Definition 5.3 (Argumentfunktion). *En argumentfunktion på en mængde $A \subseteq \mathbb{C} \setminus \{0\}$ forstås $\theta : A \rightarrow \mathbb{R}$ så $\theta(z) \in \arg(z)$ for alle $z \in A$. Hovedargumentet $Arg(z)$ er det argument der ligger i $] -\pi$ og $\pi]$. Hovedargumentet er kontinuert på $C_\pi := \mathbb{C} \setminus \{z \in \mathbb{R} : z \leq 0\}$. For $r = |z|$ gælder*

$$\begin{aligned} Arg(z) &= \operatorname{Arccos} \frac{x}{r} & y > 0 \\ Arg(z) &= \operatorname{Arctan} \frac{y}{x} & x > 0 \\ Arg(z) &= -\operatorname{Arccos} \frac{x}{r} & y < 0 \end{aligned}$$

Man kan 'skære planen op' andre steder end π , se side 81 for dette. Man kan ofte finde kontinuerte argumentfunktioner.

Definition 5.4 (Logaritmfunktion). Vi definerer logaritmen til

$$\log z = \log |z| + i \arg z$$

og hovedlogaritmen

$$\text{Log} z = \log |z| + i \text{Arg} z$$

Sætning 5.5. For et område G er følgende ensbetydende

1. G er enkeltssammenhængende.
2. Enhver holomorf funktion på G har integrale 0 langs en lukket vej.
3. Enhver holomorf funktion på G har en stamfunktion.
4. Enhver nulpunktsfri holomorf funktion på G har en holomorf logaritme.
5. Enhver nulpunktsfri holomorf funktion på G har en holomorf kvadrantfod.

Sætning 5.6. Lad G være et enkeltssammenhængende område $\neq \mathbb{C}$. Så findes en bijektiv holomorf funktion $\phi : G \rightarrow K(0, 1)$.

Definition 5.7 (Omløbestal). Lad $\gamma : [a, b] \rightarrow \mathbb{C} \setminus \{0\}$ være en kontinuert kurve. Så er

$$\text{argvar}(\gamma) := \theta(b) - \theta(a)$$

for en vilkærlig argumentfunktion θ . Omløbstallet om nul er for en lukket krue defineret ved

$$\omega(\gamma, 0) := \frac{1}{2\pi} \text{argvar}(\gamma)$$

Omløbstallet om et punkt z er så givet ved $\omega(\gamma, z) = \omega(\gamma - z, 0)$.

Sætning 5.8. Lad $\gamma : [a, b] \rightarrow \mathbb{C} \setminus \{0\}$ være en vej. Så er

$$\int_{\gamma} \frac{1}{z} dz = \log \left| \frac{\gamma(a)}{\gamma(b)} \right| + i \text{argvar}(\gamma)$$

Hvis γ er lukket er

$$\omega(\gamma, 0) := \frac{1}{2\pi} \int_{\gamma} \frac{1}{z} dz$$

6 Nulpunkter og isolerede singulariteter

Sætning 6.1. Lad $f \in H(G)$ for et område G , og antag f ej er identisk 0. Hvis $a \in G$ er et nulpunkt for f , så findes et entydigt naturligt tal n og en entydig funktion $g \in H(G)$ med $g(a) \neq 0$ så

$$f(z) = (z - a)^n g(z) \quad z \in G$$

n er nulpunktets multiplicitet. En alternativ karakterisation af n er

$$f(a) = f'(a) = f''(a) = \dots = f^{(n-1)}(a) = 0, \quad f^{(n)}(a) \neq 0$$

Sætning 6.2 (Nulpunkter er isolerede). Lad $f \in H(G)$ hvor G er et område, og antag f ej identisk 0. For ethvert nulpunkt a findes $r > 0$ så $f(z) \neq 0$ for $z \in K'(a, r) = K(a, r) \setminus \{a\}$. Mængden af nulpunkter $Z(f)$ er diskret.

Sætning 6.3 (Identitetssætningen for holomorfe funktioner). Hvis to holomorfe funktioner f, g i et område G stemmer overens på $A \subseteq G$, hvor A har et fortætningspunkt, så er $f = g$ på G .

Definition 6.4 (Isoleret singularitet). Lad $G \subseteq \mathbb{C}$ være et område og lad $a \in G$. Hvis $f \in H(G \setminus \{a\})$ kaldes a en isoleret singularitet. Hvis a kan tillægges en værdi så f bliver holomorf i G kaldes a hævelig.

Sætning 6.5. Antag at $f \in H(G \setminus \{a\})$ og at f er begrænset i $K'(a, r)$ for et $r > 0$. Så har f en hævelig singularitet i a .

Definition 6.6 (Pol). En isoleret singularitet a kaldes en pol af orden $m \in \mathbb{N}$ for f hvis $(z - a)^m f(z)$ har en grænseværdi for $z \rightarrow a$ og denne grænse er forskellig fra 0. En pol af orden 1 kaldes simpel.

Definition 6.7 (Væsentlig pol). En isoleret singularitet der hverken er hævelig eller en pol kaldes væsentlig.

Sætning 6.8 (Casorati-Weierstrass' sætning). Hvis $f \in H(G \setminus \{a\})$ har en væsentlig singularitet i a , så er $f(K'(a, r))$ overalt tæt i $\mathbb{C}$ for alle $r > 0$ så $K(a, r) \subseteq G$.

Definition 6.9 (Meromorf funktion). Hvis en funktion f kun har isolerede singulariteter der er enten poler eller hævelige, kalder vi den meromorf, og tillægger den værdien ∞ i polerne. Den skal ydermere opfylde

- $P = \{z \in G \mid f(z) = \infty\}$ er diskret i G .
- Restriktionen $f|_{G \setminus P}$ er holomorf.
- Ethvert punkt $a \in P$ er pol for $f|_{G \setminus P}$.

Se ydermere kapitel 6.4.

Sætning 6.10 (Laurantrække). Lad f være holomorf i $G = \{z \in \mathbb{C} : R_1 < |z - a| < R_2\}$ hvor $0 \leq R_1 < R \leq \infty$. Så fremstilles f i G som en entydigt bestemt Laurantrække

$$f(z) = \sum_{n=-\infty}^{\infty} c_n (z - a)^n$$

hvor koefficienterne er givet ved

$$c_n = \frac{1}{2\pi i} \int_{\delta K(a,r)} \frac{f(z)}{(z - a)^{n+1}} dz$$

hvor $R_1 < r < R_2$. Vi definerer også $f_i \in H(K(a, \rho))$ for en laurantrække for f

$$f_i(z) = \sum_{n=0}^{\infty} c_n (z - a)^n$$

og tilsvarende $f_e \in H(\mathbb{C} \setminus \{a\})$

$$f_e(z) = \sum_{n=0}^{\infty} \frac{c_{-n}}{(z - a)^n}$$

f_e kaldes den principiale del af f .

Sætning 6.11 (Singularitet mht Laurantrække). Den isolerede singularitet a for $f \in H(G \setminus \{a\})$ med Laurantrække givet som ovenfor er

1. hævelig, hvis og kun hvis $c_n = 0$ for $n < 0$.
2. en pol, hvis og kun hvis $c_n = 0$ for alle $n < 0$ på nær endelig mange. Polens orden er det største $m > 0$ så $c_{-m} \neq 0$.
3. en væsentlig singularitet, hvis og kun hvis $c_n \neq 0$ for uendelig mange $n < 0$.

7 Residuer og deres anvendelse

Definition 7.1 (Residue). Lad $f \in H(G \setminus \{a\})$ have en isoleret singularitet i a med Laurantrækken

$$f(z) = \sum_{n=-\infty}^{\infty} c_n (z - a)^n$$

Så kaldes c_{-1} for residuet af f i punktet a og skrives $Res(f, a)$, dvs

$$Res(f, a) = \frac{1}{2\pi i} \int_{\delta K(a,r)} f(z) dz$$

for $0 < r < \rho$ hvor $K(a, \rho)$ er den største cirkelskive i G med centrum a . Vi kan erstatte cirklen $\delta K(a, r)$ med andre simple lukkede veje, der løber en gang rundt om a i positiv omløbsretning.

Proposition 7.2. *Man kan finde udregne esiduer pæ følgende måde, når h er meromorf*

1. *Antag at h har en simpel pol i a . Så er*

$$\operatorname{Res}(h, a) = \lim_{z \rightarrow a} (z - a)h(z)$$

2. *Antag at $h = f/g$ er meromorf med en simpel pol i a og at $f(a) \neq 0$, $g(a) = 0$ og $g'(a) \neq 0$. Så er*

$$\operatorname{Res}(h, a) = \frac{f(a)}{g'(a)}$$

3. *Antag at h har en pol af orden $m \geq 1$ i a . Sæt $\phi(z) = (z - a)^m h(z)$ er*

$$\operatorname{Res}(h, a) = \frac{\phi^{(m-1)}(a)}{(m-1)!}$$

Sætning 7.3 (Cauchys residuesætning). *Lad G være et enkeltsammenhængende område, og lad $P = \{a_1, \dots, a_n\} \subseteq G$. Lad γ være en simpel lukket vej i G som omslutter $a_1, \dots, a_n$ og som gennemløbes een gang med positiv orientering. For $f \in H(G \setminus P)$ gælder så*

$$\int_{\gamma} f(z) dz = 2\pi i \sum_{j=1}^n \operatorname{Res}(f, a_j)$$

Sætning 7.4 (Antal poler og nulpunkter for en meromorf funktion). *Lad $h : G \rightarrow \mathbb{C} \cup \{\infty\}$ være meromorf i et enkeltsammenhængende område G , og lad γ være en positivt orienteret simpel lukket vej i G , der ikke går igennem nogen af h 's nulpunkter og poler. Så er*

$$N - P = \frac{1}{2\pi i} \int_{\gamma} \frac{h'(z)}{h(z)} dz$$

Hvor N er antallet af nulpunkter og P er antallet af poler, begge talt med orden.

Bemærkning 7.5 (Argumentprincippet). *Lad $\Gamma = h \circ \gamma$. Bemærk at Γ forløber i $\mathbb{C} \setminus \{0\}$. Hvis γ er defineret på $[a, b]$ er*

$$N - P = \frac{1}{2\pi i} \int_{\gamma} \frac{h'(z)}{h(z)} dz = \frac{1}{2\pi i} \int_{\Gamma} \frac{1}{z} dz = \omega(\Gamma, 0)$$

eller tilsvarende

$$2\pi(N - P) = \operatorname{argvar}(\Gamma)$$

Sætning 7.6 (Rouches sætning). Lad $f, g \in H(G)$ hvor G er et enkelt-sammenhængende område. Lad γ være en simpel lukket vej i G og antag at

$$|f(z) - g(z)| < |f(z)|, \quad z \in \gamma^*$$

Så har f og g samme antal nulpunkter talt med multiplicitet i det område som γ omslutter.

Bemærkning 7.7 (Bestemt integraler). Hvis vi vil udregne et integrale på formen

$$\int_{-\infty}^{\infty} \frac{x^2}{(x^2 + 1)^2} dx$$

eller lignende, så se eksempel 7.7.

Sætning 7.8. Lad f være en rational funktion

$$f(z) = \frac{p(z)}{q(z)} = \frac{a_0 + a_1z + \dots + a_mz^m}{b_0 + b_1z \dots b_nz^n}$$

og antag at $n \geq m + 2$ og at f ikke har nogen poler på den reelle akse. Så er

$$\int_{-\infty}^{\infty} f(z) dz = 2\pi i \sum_{j=1}^k \text{Res}(f, z_j)$$

hvor $z_1, \dots, z_k$ er polerne i det øvre halvplan. Hvis $z_1, \dots, z_k$ er polerne i det nedre halvplan er

$$\int_{-\infty}^{\infty} f(z) dz = -2\pi i \sum_{j=1}^k \text{Res}(f, z_j)$$

Sætning 7.9. Lad f være meromorf i $\mathbb{C}$ og uden poler på den reelle akse og med kun endeligt mange poler $z_1, \dots, z_k$ i det øvre halvplan. Hvis

$$\max_{0 \leq t \leq \pi} |f(Re^{it})| \rightarrow 0 \text{ for } R \rightarrow \infty$$

så vil

$$\int_{-\infty}^{\infty} f(x)e^{i\lambda x} dx = 2\pi i \sum_{j=1}^k \text{Res}(f(z)e^{i\lambda z}, z_j), \quad \lambda > 0$$

Sætning 7.10. Hvis en funktion er på formen $f(\cos t, \sin t)$ gælder

$$\int_0^{2\pi} f(\cos t, \sin t) = \int_{\delta K(0,1)} f\left(\frac{1}{2}\left(z - \frac{1}{z}\right), \frac{1}{2i}\left(z - \frac{1}{z}\right)\right) \frac{1}{iz} dz$$

8 Nogle regneregler

$$\frac{1}{(z-a)(z-b)} = \frac{1}{a-b} \left(\frac{1}{z-a} - \frac{1}{z-b} \right)$$

$$||w| - |u|| \leq |w - u|$$

$$|x - y| \leq |z| \iff |x - w| \leq |z| + |w - y|$$